

УДК 372.8:811

Дніпровська Т. В.

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, Кременчук

СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДУ КЕЙС-СТАДІ ПРИ НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Розглянуто сутність та особливості методу кейс-стаді, його можливості та переваги, досвід при навчанні студентів. Визначено основні етапи методу кейс-стаді при навчанні студентів іноземної мови та запропоновано навчальні продукти у процесі створення кейсів з іноземної мови для студентів технічних спеціальностей. Виокремлено специфіку навчання іноземній мові студентів технічного вищого навчального закладу. Зазначено можливості інтеграції різних методів при організації роботи з кейсом з іноземної мови. Серед різноманітних інноваційних напрямків в сучасній лінгводидактиці, крім кейс-стаді, найбільш ефективними виявлено такі технології навчання, як: навчання в співробітництві; проектні технології; інформаційні технології; продуктивне навчання. У процесі створення кейсів з іноземної мови зі студентами технічних спеціальностей можливо створювати різні варіанти навчальних продуктів.

Ключові слова: кейс-стаді, іноземна мова, лінгводидактика, методи навчання.

Дніпровська Т. В.

Кременчугский национальный университет имени Михаила Остроградского, Кременчук

СУЩНОСТЬ И ОСОБЕННОСТИ МЕТОДА КЕЙС-СТАДИ ПРИ ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ СТУДЕНТОВ ТЕХНИЧЕСКИХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ

Рассмотрены сущность и особенности метода кейс-стади, его возможности и преимущества, опыт при обучении студентов иностранному языку. Определены основные этапы метода кейс-стади при обучении студентов иностранному языку и предложены учебные продукты в процессе создания кейсов по иностранному языку для студентов технических специальностей. Выделена специфика обучения иностранному языку студентов технического вуза. Указаны возможности интеграции различных методов при организации работы с кейсом по иностранному языку. Среди разнообразных инновационных направлений в современной лингводидактике, кроме кейс-стади, наиболее эффективными были выявлены следующие технологии обучения: обучение в сотрудничестве (с использованием деловых игр), проектные технологии; информационные технологии (использование чатов, форумов) продуктивное обучение. В процессе создания кейсов по иностранному языку со студентами технических специальностей возможно создавать различные варианты учебных продуктов.

Ключевые слова: кейс-стади, иностранный язык, лингводидактика, методы обучения.

АКТУАЛЬНІСТЬ РОБОТИ. Реформування вищої освіти має на меті забезпечити широкий доступ до якісної вищої освіти, яка базується на принципах демократії й незалежності університетів, їх наукової і дослідницької самостійності, активізувати мобільність студентів і науково-педагогічних кадрів, підготувати молодь до активного життя в демократичному суспільстві [1].

Разом с тим, стрімке розширення політичних, культурних та економічних зв'язків між країнами, можливість здійснення безпосередніх контактів з носіями іноземної мови розвиває у студентів інтерес до співпраці з іноземними партнерами, сприяє засвоєнню ними лексики, необхідної для спілкування під час поїздок за кордон, вдосконаленню мовленнєвих навичок та вмінь для виконання замовлень закордонних фірм та організацій у сфері виробництва.

У 2016 році в рамках виконання наказу президента України про оголошення 2016 року «Роком англійської мови» викладачами кафедри філології та видавничої справи проводилися курси з вивчення англійської мови для науково-педагогічних працівників Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського. В аспекті вирішення проблеми покращення навчання іноземної мови студентів технічного ВНЗ наукову роботу було сконцентровано за напрямком «Інноваційні технології навчання іноземним мовам в аспекті активізації самостійної роботи студентів».

Сьогодні можна виокремити таку специфіку навчання іноземної мови студентів технічного ВНЗ:

- перетворення іноземної мови у технічному ВНЗ у невід'ємний та найважливіший компонент професійної підготовки майбутніх фахівців;

- цілі іншомовної підготовки тут - опанування студентами загальної і спеціальної лексики, формування навичок роботи з іноземною спеціальною літературою, розвиток навичок читання та усного мовлення іноземною мовою;

- чітка практична спрямованість та предметність, взаємозв'язок з майбутньою інженерною спеціальністю;

- іноземна мова як навчальна дисципліна є засобом формування, формою здійснення та вираження думки про об'єктивну дійсність, чий властивості й закономірності є предметом інших дисциплін;

- основним засобом організації комунікативно-пізнавальної діяльності студентів та формою навчання є спілкування;

- для формування навичок мовлення та читання іноземною мовою необхідна постійна, цілеспрямована, систематична робота студентів;

- необхідність ефективної організації самостійної роботи студентів та її плановість;

- наявність іншомовної технічної фразеології згідно спеціальності.

Вивчення іноземної мови потребує значних зусиль з боку студентів, їх систематичної праці, волевих якостей, уважності, допитливості. Однак й викладачі повинні добирати найбільш доцільні та ефективні методи навчання студентів. До числа найбільш ефективних методик викладання англійської мови науковці сьогодні відносять метод кейс-стаді, сутність якого полягає в самостійній іншомовній діяльності студентів у штучно створеному професійному середовищі, яке дає можливість поєднати теоретичну підготовку і практичні вміння, необхідні для творчої діяльності в професійній сфері майбутнього фахівця.

Проблема впровадження кейс-методу в практику вищої професійної освіти в даний час є досить актуальною, що зумовлено двома тенденціями: перша впливає із загальної спрямованості розвитку освіти, її орієнтації не стільки на отримання конкретних знань, скільки на формування професійної компетентності, умінь і навичок розумової діяльності, розвиток здібностей особистості, серед яких особлива увага приділяється здатності до навчання, зміні парадигми мислення, вмінню переробляти величезні масиви інформації. Друга впливає з розвитку вимог до якості фахівця, який, повинен володіти також здатністю оптимальної поведінки в різних ситуаціях, відрізнитися системністю і ефективністю дій в умовах реформ в Україні.

МАТЕРІАЛ І РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ. Одним з перших винахідників методу кейс-стаді вважається Сократ, який багато століть назад зрозумів, що знання, отримане людиною в готовому вигляді, менш цінне для нього і тому не так довговічне, як продукт власного мислення. Завдання вчителя він бачив в тому, щоб допомогти своїм слухачам самостійно «народити» знання, які в якомусь сенсі вже містяться в їх головах, як дитина в утробі матері [2].

Відповідно до думки вчених (М.В. Гончарова, А.М. Долгоруков та ін.) метод кейс-стаді сьогодні - це метод активного навчання на основі реальних ситуацій [3, 4]. Можна зазначити, що цей метод спрямований не стільки на освоєння конкретних знань, або умінь, скільки на

розвиток загального інтелектуального і комунікативного потенціалу студентів та викладачів, він дозволяє студентам уявити себе в реальній життєвій ситуації, а не просто вирішити складну задачу.

Мета статті – дослідити сутність та особливості методу кейс-стаді, особливості впровадження у навчальний процес вищої школи.

Можемо виокремити сильні сторони цього методу в умовах навчання студентів Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського: можливість роботи в групах у єдиному проблемному полі навчання за технічною спеціальністю; використання інформації, що знижує ступінь невизначеності в умовах ліміту часу; використання принципів проблемного навчання під час планування та проведення занять; можливість отримання студентами не тільки знань, а й глибокого осмислення теоретичних концепцій та положень, що буде у нагоді під час майбутньої виробничої діяльності; можливість створення нових моделей діяльності за спеціальністю; вироблення навичок як узагальнення інформації, так і її конкретизації стосовно вузької спеціалізації.

Кейс-метод вимагає підготовленості студентів, наявності у них навичок самостійної роботи. Непідготовленість студентів, нерозвиненість їх мотивації часто призводить до поверхневого обговорення кейса, тому кейс-метод на заняттях з англійської мови застосовується на старших курсах, тому що необхідний певний запас знань за фахом і достатній рівень володіння англійською мовою. Крім того, будучи складним і ефективним методом навчання, кейс-метод застосовується особливо успішно в поєднанні з іншими методами навчання іноземних мов, тому що окремо він не закладає обов'язкове нормативне знання мови.

У таблиці 1 представлені можливості інтеграції різних методів при організації роботи з кейсом з іноземної мови.

Таблиця 1 - Можливості інтеграції різних методів навчання при організації роботи з кейсом з іноземної мови

Методи інтегровані в кейс-метод	Характеристика його ролі в кейс-методі
Моделювання	Побудова моделі ситуації
Системний аналіз	Системне представлення та аналіз ситуації
Уявний експеримент	Спосіб отримання знання про ситуацію за допомогою її уявного перетворення
Метод опису	Створення опису ситуації
Метод класифікації	Створення упорядкованих переліків властивостей, сторін, складових ситуації
Ігрові методи	Подання варіантів поведінки «Мозкова атака» Генерування ідей щодо ситуації
Проблемний метод	Подання проблеми, що лежить в основі ситуації
Дискусія	Обмін думками з приводу проблеми і шляхів її вирішення
Продуктивний метод	Створення навчальних продуктів та їх варіантів

Досвід використання кейс-методу у навчанні студентів іноземної мови у Кременчуцькому національному університеті імені Михайла Остроградського засвідчив, що він викликає наступні психолого-педагогічні ефекти:

- підвищує рівень знання іноземної мови студентів у цілому;

- вчить студентів формулювати різні типи запитань та їх варіанти;
- підвищує ефективність використання студентами термінів та їх розуміння;
- удосконалює навички студентів професійного читання іноземною мовою і обробки інформації;
- вчить студентів працювати в команді і виробляти колективні рішення;
- розвиває творче мислення студентів;
- розвиває навички студентів проведення презентації (вміння публічно представити свою роботу іноземною мовою);
- розвиває їх вміння вести дискусію, аргументувати відповіді, що сприяє розвитку мови без опори на готовий текст або лінгвістичні шаблони;
- дозволяє повноцінно планувати індивідуальну і групову самостійну роботу студентів.

Створення кейсу фактично допомагає студентам отримати на руки готове рішення, яке можна застосувати в аналогічних обставинах при виконанні виробничих функцій за спеціальністю. Збільшення в досвіді студента проаналізованих кейсів, збільшує ймовірність використання готової схеми рішень до ситуації, що склалася, формує навички вирішення більш серйозних проблем трудової діяльності, що зустрічаються на виробництві.

Так, процес створення кейса являє собою складну педагогічну систему і здійснюється викладачами кафедри філології та видавничої справи Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського у кілька узагальнених етапів.

1 етап - формування навчальної мети. На цьому етапі визначається місце кейса в структурі навчального курсу, виявлення знань, умінь і навичок, формування соціальних компетенцій студентів. Методичної метою може бути ілюстрація до теорії або суто практична ситуація, або їх поєднання. Мета повинна бути вагомою та соціально мотивованою, щоб зацікавити студентів. Цьому сприятиме напруженість ситуації, практична спрямованість за спеціальністю, конфлікт або драматичність, які дозволять прийняти швидко, своєчасне, конкретизоване відповідно до фаху і правильне рішення. Кейс повинен бути написаний зрозумілою студенту мовою, без зайвої термінології.

2 етап - побудова програмної карти кейса. Карта складається з певних тез, які втілюються у тексті. Це основний каркас кейсу, який обростає інформацією, деталями для вирішення проблеми. Складається така схема кейса: а) позначаються дійові особи, дії, дається їх характеристика; б) описується ситуація (умови); в) вказуються елементи середовища (зовнішні фактори).

3 етап – визначення соціальної системи для кейса (відносимо сюди організацію, установу, фахову сферу, які мають безпосереднє відношення до тез). Збір інформації в обраній системі (інформація для складання тез надається об'єктивною, достатньою і достовірною).

4 етап - побудова моделі ситуації. Ситуація максимально відображає діяльність системи представленої в кейсі.

5 етап - вибір жанру кейса. Викладач обирає вид кейса та займається написанням тексту кейса. Тут головне - адекватно та влучно відобразити зібрану і проаналізовану інформацію, при цьому пам'ятати про аудиторію, для якої складено кейс.

6 етап - діагностика правильності і ефективності кейса. На кафедрі проводиться навчально-методичний експеримент, побудований за чіткою науковою схемою, для з'ясування ефективності кейса.

7 етап - впровадження кейса в практику навчання студентів університету.

Розв'язання кейсів рекомендуємо проводити у 5 основних етапів:

Перший етап - знайомство студентів з ситуацією, її особливостями.

Другий етап - виділення основної проблеми, виділення факторів і персоналій, які можуть реально впливати на вирішення завдань.

Третій етап - пропозиція концепцій або тем для проведення «мозкового штурму».

Четвертий етап - аналіз наслідків прийняття того чи іншого рішення.

П'ятий етап - рішення кейса - пропозиція одного або декількох варіантів (послідовності дій), вказівка на можливе виникнення проблем, механізми їх запобігання та вирішення.

Матеріал створених кейсів базується на таких дидактичних розробках: опорний конспект (професійний текст); карта теми модуля; глосарій українських і англійських термінів; практичні завдання; творче завдання, питання для самостійного пошуку матеріалів; тести (вхідний і підсумковий); критерії оцінки виконання практичних завдань і тестів; список літератури та довідкових матеріалів, інтернет-сайти.

Матеріали даються студентові у друкованому та в електронному вигляді. Вони, з одного боку, представляють систему, а з іншого - самостійні одиниці організації матеріалу в навчальному процесі.

Оскільки кожен компонент модуля представлений на різних рівнях складності (базовий, середній і високий), то можливо індивідуалізоване засвоєння матеріалу в залежності від інтересів і можливостей студентів.

На нашу думку, серед різноманітних інноваційних напрямків в сучасній лінгводидактиці, крім кейс-стаді, найбільш ефективними є такі технології навчання: навчання в співробітництві (з використанням ділових ігор); проектні технології; інформаційні технології (використання чатів, форумів); продуктивне навчання.

У процесі створення кейсів з іноземної мови зі студентами технічних спеціальностей можливо створювати такі навчальні продукти:

- перефразування матеріалів, друкованих текстів з технічних питань за спеціальністю;
- фокусовано складання списку основних проблем, пов'язаних з темою заняття та професією;
- складання на аркушах паперу зауважень та запитань, що стосуються теми занять або модулю;
- складання шаблону фраз для оцінки з боку студентів навчальних та інших матеріалів;
- аналітичні доповідні, що мають метою розширений опис змісту проблем й шляхів її розв'язання;
- написання проспектів теми, тобто опис мети роботи й системи питань за певною темою, наприклад, характеристик техніки та алгоритму її обслуговування;
- складання настінних таблиць за матеріалами тематичного блоку з іноземної мови;
- складання питань для вправ або тренувань.
- розроблення словника з теми, що пропонує викладач або обирає сам студент;
- виділення ключових слів або словосполучень, на яких базується зміст теми;
- самостійне складання концентрованих висновків за матеріалами теми;
- інформаційне супроводження заняття (композиції зі словами, що характеризують зміст теми);
- виділення логічних частин у тексті за домінуючими ознаками супідрядності.

Таким чином, на кафедрі створюється «Портфель майбутнього фахівця» - комплект документів, самостійних робіт студента з іноземної мови, глосарій за професійними темами, переклади, реферати, доповіді, аналіз кейсів, проекти і т.п. - тобто, як досягнення, так і інструмент самооцінки своєї праці, рефлексії власної навчальної діяльності. До переваг зазначених технологій відноситься те, що їх можна використовувати для досягнення цілей, визначених стандартом освіти, так як вони забезпечують розвиток комунікативної компетентності та професійне становлення студентів. Крім цього, такі технології дозволяють розвивати вміння самостійної роботи.

ВИСНОВКИ. Таким чином, метод кейс-стаді надає студентам відмінну можливість творчо застосовувати пройдений мовної матеріал на базі своїх професійних знань і дозволяє студентам адаптуватися до реальних і потенційно можливих ситуацій. Він породжує позитивне ставлення з боку студентів, які бачать в ньому можливість проявити ініціативу,

відчути самостійність в освоєнні теоретичних положень і оволодінні практичними навичками майбутньої професії. Досвід застосування цього методу у навчанні студентів іноземної мови у Кременчуцькому національному університеті імені Михайла Остроградського засвідчив, що він викликає стійкі психолого-педагогічні ефекти, які закладають основу успішної професійної діяльності майбутніх фахівців.

Перспективними напрямками є визначення етапів продуктивного навчання у самостійній роботі студентів та оцінювання їх успішності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Балл Г. О. Орієнтири сучасного гуманізму в сучасній освітній, психологічній сферах / Г. О. Балл. – Житомир : Волинь, 2008. – 232 с.
2. Бутакова Т. И. Ретроспективная характеристика методик обучения иностранному языку в технических вузах // Молодой ученый. – 2015. – №11. – С. 1286–1289.
3. Буцик І. М. Обґрунтування педагогічних засад застосування методів продуктивного навчання в професійній підготовці інженерів-механіків сільського господарства / І. М. Буцик // Теоретичні питання культури, освіти та виховання: Зб. наук. пр. – К. : Видав. центр, 2014. – Вип. 9. – С. 98–100.
4. Гончарова М. В. Кейс-метод в обучении иноязычному общению менеджеров / М. В. Гончарова // Сборник научных статей. – М. : Центр, 2014. – Вып. №5. – С. 95–100.
5. Долгоруков А. М. Кейс-метод как способ понимания / А. М. Долгоруков // Практическое руководство для тьютера. – М. : Центр интенсивных технологий образования, 2012. – С. 21–44.
6. Європейський Союз – Україна: співробітництво у сфері вищої освіти. – К. : Представництво ЄС в Україні, 2010. – 20 с.
7. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.
8. Кучерявая Т. Л. Проблемы профессионально-ориентированного обучения иностранному языку студентов неязыковых специальностей / Т. Л. Кучерявая // Теория и практика образования в современном мире: материалы Междунар. науч. конф. (Санкт-Петербург, февраль 2012 г.). – СПб. : Реноме, 2012. – С. 336–337.
9. Лозова В. І. Стратегічні питання сучасної дидактики / В. І. Лозова // Розвиток педагогічної і психологічної науки в Україні. Ч.І. – Харків : ОВС, 2002. – С. 96–97.
10. Томіліна А. О. Використання системи електронного навчання Moodle при вивченні іноземної мови / А. О. Томіліна // Педагогіка вищої та середньої школи. – 2014. – Вип. 32. – 2011. – С. 75–80.

Dniprovskа T.

Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University, Kremenchuk

ESSENCE AND FEATURES OF THE CASE-STAGE METHOD FOR TRAINING FOREIGN LANGUAGE OF STUDENTS OF TECHNICAL SPECIALTIES

The article is devoted to the actual problem of essence and features of the case-step method, its possibilities and advantages, experience in teaching students of foreign language. The main stages of the case study method for teaching foreign language students are determined and the training products are developed in the process of creating cases for a foreign language for students of technical specialties. Among the various innovative directions in modern linguodidactics, in addition to the case study, the following training technologies were most effective: training in cooperation (using business games), project technologies; Information technology (use of chat

rooms, forums) productive learning. In the process of creating cases in a foreign language with students of technical specialties, it is possible to create different versions of training products.

Key words: case study, foreign language, training of students.

REFERENCES

1. Ball, H.O. (2008), *Orientyry suchasnoho humanizmu v suchasniy osvity, psykholohichniy sferakh*, Volyn, Zhytomyr. [in Ukrainian].
2. Butakova, T.Y. (2015), *Retrospektyvnaya kharakterystyka metodyk obuchenyya ynostrannom uazyky v tekhnicheskyykh vuzakh*, Molodoy uchenyy, Moscow. [in Russian].
3. Butsyk, I.M. (2014), *Obgruntuvannya pedahohichnykh zasad zastosuvannya metodyv produktyvnoho navchannya v profesiyniy pidhotovtsi inzheneriv-mekhanikiv sil; koho hospodarstva*, Vydav.centr, Kyiv [in Ukrainian].
4. Honcharova, M.V. (2014), *Keys-metod v obuchenyy ynoyazychnomu obshchenyyu menedzherov*, Centr, Moscow. [in Russian].
5. Dolhorukov, A.M. (2002), *Keys-metod kak sposob ponymanyya, Praktycheskoe rukovodstvo dlya tyutera*, Tsentri intensyvnyykh tekhnolohiy obrazovaniya, Moscow. [in Russian]
6. Yevropeyskyy Soyuz – Ukrayina: *spivrobotnytstvo u sferi vyshchoyi osvity* (2010), Predstavnytstvo v Ukrayini, Kyiv. [in Ukrainian].
7. Zahalnoy evropeyski rekomendatsiyi z movnoyi osvity: vchennya, vykladannya, otsinyuvannya (2003), *Naukovyy redaktor ukrayinkoho vydannya*, Kyiv. [in Ukrainian].
8. Kucheryavaya, T.L. (2012), *Problemy professyonalno-oryentyrovannoho obuchenyya ynostrannomu yazyku studentov neyazykovykh spetsyalnostey*, Renome, Sankt-Petersburg [in Russian].
9. Lozova, V.I. (2002), *Stratehichni pytannya suchasnoyi dydaktyky, Rozvytok pedahohichnoyi i psykholohichnoyi nauky v Ukrayini*, OVS, Kharkiv. [in Ukrainian].
10. Tomilina, A.O.(2014), *Vykorystannya systemy elektronnoho navchannya Moodle pry vchenni inozemnoyi movy, Pedahohika vyshchoyi ta serednoyi shkoly*, vyp. 32, pp. 75-80. [in Ukrainian].

Дніпровська Тетяна Володимирівна,
к.пед.н.,
старший викладач кафедри «Філології та
видавничої справи»,
Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського,
вул. Першотравнева, 20, м. Кременчук
Полтавської обл., Україна, 39600.
Тел. +38(05366) 3-11-79.
E-mail: dniprovaska@gmail.com

Dniprovskaya Tetiana Volodymyrivna,
Cand.Sc. (Ped.),
Senior Lecturer of Philology and Publishing
Department,
Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi
National University,
vul. Pershotravneva, 20, Kremenchuk, Poltava
Region, Ukraine, 39600.
Tel. +38(05366) 3-11-79.
E-mail: dniprovaska@gmail.com

Стаття надійшла 10.09.2017